

Přednáška

Prameny římského práva

Mgr. Ivana Stará

Doba královská

1. Fas – výroky bohů
2. Mores maiorum – zvyky předků
3. Consuetudo – právní obyčej
4. Leges regiae – královské zákony
5. Pontifikální interpretace – výklad práva kněžími

Fas

- spíše příkaz, ale v době královské důležitý pramen práva
- zprostředkování příkazů skrze pontifiky
- Bylo to vše, co bylo dovoleno a bylo v souladu s vůlí bohů

Mores maiorum

- Zvyky předků
- Dlouhodobé a ustálené chování, které nebylo zavedené normou ani příkazem
- Bylo jediné a platné

Consuetudo

- Právní obyčej
- Nepsaný pramen práva, leč vynutitelný a závazný
- Podmínky vynutitelnosti
 - *usus lanaevus, longa conseutudo* – dlouhotrvající chování
 - *tacitus consensus poli* - tichý souhlas národa
 - *opinio necessitatis* – přesvědčení o právní závaznosti

Leges regiae a pontifikální interpretace

- Vydávány králem
- Král byl nejvyšší kněz
- Právo mělo sakrální charakter a výklad prováděli pouze kněží
- Činnost kněží ukončují Zákon 12 desek

Prameny práva za republiky

- Mores maiorum
- Consuetudo
- Foedus
- Komiciální legislativa
- Senatus consultum SC
- Ius honorarium
- Lex doudecim tabularum

Foedus a komiciální legislativa

- Foedus - smlouva uzavřená Římem s jiným městským státem

- Komiciální legislativa
 - právní norma přijatá občany na komitiích

Honorární právo

- právo vzniká z činnosti magistrátů
- úřad préтора – ovlivňuje sféru soukromého práva svými edikty
- Dělení ediktů
 - Edicta praetoris urbani – vyhláška městského préтора
 - Edicta praetoris peregrini – vyhláška cizineckého préтора
 - Edicta praetoris curulium - vyhláška kurilských aedilů

Senatus consultum

- Právní norma, která vznikla hlasováním v senátu

Zákon dvanácti desek

- První kodifikace římského práva
- Decemvirové sepsali obyčejové právo
- Pozornost zaměřena na sporné a nejasné normy práva
- Hojně obsaženo právo procesní, rodinné, sousedské a dědické
- Nerozlišují se patriciové a plebejové

Prameny práva za principátu

- Hospodářská krize
- Mores maiorum a consuetudo
- Lex, plebiscitum
- Senatus consultum
- Ius honorarium
- Constitutiones principum
- Iurisprudentia

Císařské konstituce

- Je to to, co stanoví císař dekretem, ediktem nebo dopisem
 - Edicta – vyhlášky
 - Rescripta – odpovědi císaře na dotazy
 - Mandata – instrukce císaře podřízeným úředníkům
 - Decreta – rozsudky císařského soudu

Prameny práva za dominátu

- V čele stojí císař, který nese označení pán nebo bůh
- Jediným pramenem jsou císařské konstituce – *leges generales*
- Vznikají soukromé a později oficiální sbírky římského práva

Soukromé kodexy

- Codex Hermogenianus – obsahuje pouze Diokleciánova nařízení
- Codex Gregorianus – soukromá sbírka a obsahuje konstituce od císaře Hadriána do Diokleciána
- Fragmenta Vaticana – úryvky Papiniána, Paula, Ulpiána
- První oficiální sbírkou byl CODEX THEODOSIANUS
- Dělí se na 16 knih a navazuje na předešlé sbírky

Justiniánská kodifikace

- Císař Justinian I. pověřil komisi vypracováním kodifikace římského práva
- Komise upravovala texty klasických právníků tak, aby vyhovovaly potřebám doby
- Části kodifikace:
 1. Codex Iustinianus – nedochoval se
 2. Codex seu Pandectae – Digesta obsahují díla klasické právní jurisprudence

3. Institutiones seu Elementa –

4. Codex Iustinianus repetitae prelectionis

5. Novellae